

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. III. An bonitas vel malitia actuum humanorum, & externorum invicem
comparatorum resideat principaliter in externis, aut internis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

§. III.

An bonitas, vel malitia moralis actuum internorum, & externorum invicem comparatorum resideat principaliter in externis, aut internis.

525. **C**ertum est, quod bonitas, & malitia formalis primario resideat in actibus voluntatis; in reliquis vero extrinsecè, ac denominativè. Quia soli interni actus voluntatis sunt in se, & immediatè liberi. Igitur quæstio intelligitur de materiali tam bonitate, quàm malitia explicata à num. 521, quisque enim actus internus, & externus consonat, aut dissonat cum natura rationali ut tali, ergo quisque est aut bonus, aut malus materialiter per num. 520. sermo hic est de internis efficacibus.

Ad quæstionem triplex est sententia apud Izquierdo de *DEO D.* 35. num. 186. Prima collocat tam bonitatem, quàm malitiam principaliter, ac intrinsecè in actibus internis voluntatis, exinde autem putat secundario, & extrinsecè derivari in externos: ita multi antiqui apud Vasq. 1. 2. *D.* 73. cap. 1. Secunda, extremè opposita attribuit primario actui externo, & ab hoc refundi in internum. Tertia, media malitiam ex objecto, & circumstantiis desumptam vult principaliter convenire actui externo & ab hac derivari in internum.

Idem sentit de malitia orta ex fine, quando hic est actus externus operantis:

bonitatem vero putat semper principaliter convenire actui interno, & secundario externo, idque extendit ad malitiam ex fine, quando finis non est actus operantis, sed alterius. Ita Vasq. cap. 5. 6. & 7. monens num. 30. suam opinionem intelligendam de affectu interiori efficaci, secus de inefficaci sito in simplici tantum complacentia rei sine ordine ad executionem.

Primam partem num. 16. exemplificat in occisione facta propter inanem gloriam efficaciter intentam: malitia homicidij principaliter convenit actioni externæ occisivæ, indèque secundario derivatur in actionem interioriorem voluntatis tam intentionis circa finem inanis gloriæ, quàm electionis circa ipsum homicidium. Ratio primi est, quod actio exterior occisiva relatè ad suum objectum, & circumstantias primario prohibetur, ergo primario, & ratione sui, & non ratione alterius, proinde principaliter est mala. Ratio secundæ hujus partis: quod actio interior, nempe intentio inanis gloriæ, & electio homicidij non ratione sui, sed ratione alterius, nempe actionis externæ occisivæ prohibetur, seu quatenus refertur ad objectum, seu homicidium, & hu-

hujus circumstantias, ergo illi secundario malitia convenit.

Eadem ratio ostendit secundam partem asserti Vasqueziani de malitia intentionis habentis pro fine operationem nostram: ut si quis furetur propter adulterium; hoc casu malitia intentionis reperitur principaliter in actione externa, nempe in adulterio, secundario autem in actu interno intentionis, & electionis furti assumpti ut medij. Ita Vasq. n. 29.

Econtra bonitatem moralem actuum semper principaliter residere in actu interiore, & inde derivari secundario in actum exteriorem probat c. 7. sub initium: quia, ut actus sit moraliter bonus, non tantum objectum debet esse bonum, sed voluntas debet ferri directe in ipsam objecti honestatem propter ipsam, & non propter alium finem: hæc in honestatem tendentia principaliter convenit actui, & affectui interno, ergo moralis bonitas principaliter huic convenit. Econtra ut actus sit malus necesse non est eum ferri in opus malum propter ipsam malitiam, sed sufficit voluntarium indirectum etiam ex ignorantia vincibili, ut opus externum secundum se prohibitum sit peccatum. Hinc est disparitas inter actum bonum, & malum, quando finis hujus est opus nostrum externum.

Dixi *opus nostrum*, quia si finis non est actio nostra exterior, sed opus alterius, aut res; tunc malitia primaria convenit affectui interno habenti pro fine operationem alterius; ut si opus dirigas in gloriam inanem, seu ut lauderis ab hominibus, malitia tui operis primario convenit intentioni vanæ gloriæ, seu

R. P. Kersch. Diss.

laudis humana, secundario verò actui tuo externo assumpto in medium laudis obtinendæ. Quia id, quod principaliter tunc prohibetur, est intentio circa talem finem. Ita Vasq. num. 24.

Ex quibus liquet conclusionem Patris Vasq. quatuor constare partibus, quas placuit exhibere cum suis rationibus; eò quod multum illuminent intellectum circa bonitatem, & malitiam moralem actuum nostrorum: & intelligentiam eorum, quæ hic Author scripsit *duobus tomis in 1. 2.*

§ 26. Respondeo cum sententia à tribus relatis diversa, proinde quarta asserta ab Izquierdo à num. 187. Materialem tam bonitatem, quam malitiam actuum externorum principaliter residere in externis; internorum verò in internis. Ratio quia tam hi, quam illi habent propriam moralitatem materialem, cum quisque illorum secundum se sit conformis, aut difformis naturæ rationali ut tali, ergo quisque suæ propriæ moralitatis est subjectum proprium, atque adeo principale.

Quia tamen internus supponitur esse se causa efficax externi; proinde est acta externo prior prioritate causalitatis, fit, ut hoc titulo moralitas actus externi sit prius imputativè, ac primario in interno, quam in externo: moralitas tamen propria actus interni nullo modo communicatur externo, sed hic duntaxat à propria denominatur bonus, aut malus, esto moralitas externorum sæpe constituatur partialiter per actum internum, tanquam unum ex fundamentis necessarijs, ut hæc, vel illa moralitas resultat in actu externo: sic ut numeratio pecuniarum

Ecc

nia

nia sit solutio externa debiti, debet completi per volitionem compenfativam: ut sit retributio externa beneficij, includit voluntatem gratificativam: ut sit externa Eleemosina, includit voluntatem misericordem: hæc bonitas est propria actûs externi, secûs interni, licet per hunc partialiter constituatur; internus e contra propriam habet, & ab ea denominatur, quin eandem communicet externo.

§ 27. Colligitur primò quod actus externus in esse objecti sit prior interno, in esse verò effectûs sit posterior eodem, nam internus causat externum, seu, quod idem est, actus externus secundum esse intentionale præcedit internum, hunc verò sequitur secundum esse reale.

Colligitur secundò actus externos nullam habere moralitatem titulo præcisè, quod sint objecta internorum (aliàs hoc titulo haberent moralitatem etiam reliqua objecta actuum internorum contra *num. 524.*) sed titulo effectûs, sic enim capaces sunt moralitatis participandæ ab illis. Hinc actus externi aliàs factibiles ex imperio voluntatis nullam habent moralitatem respectu actuum voluntatis inefficacium e. g. gaudij, & similia, quia horum externi sunt pura objecta, sed ut pura objecta carent omni moralitate *per num. 524.* & amplius patebit ex corollario sequente.

Colligitur tertid affectus voluntatis inefficaces non posse imputari in lau-

dem, aut vituperium, nisi eorum propria materialis moralitas cognoscatur, licet eorum objectorum moralitas materialis, si quam habent, cognoscatur; quia titulo præcisè objectorum nullam transfundunt moralitatem in simplices, seu inefficaces affectus internos, quorum sunt pura objecta: non etiam titulo effectus externi ejusmodi actûs possunt imputari internis, siquidem hi supponuntur non esse causa eorum efficacæ. Ita Izquierdo *num. 20.* meritò excipiens assensus quosdam formaliter inefficaces, æquivalenter tamen efficaces, quas velitates nuncupamus: e. g. vellem occidere Perrum, si possem; talibus enim imputatur tota moralitas objecti, quia non defectu voluntatis, sed propter impossibilitatem physicam, aut moralem, quam apprehendit, retardatur à Peri occisione. Unde disponit voluntatem, ut in hanc erumperet efficaciter, nisi hic, & nunc impediretur *per num. 519.* in fin.

Colligitur quartò actum internum efficacem cum externo non facere unam indivisibilem moralitatem, sed duas distinctas; quia quisque habet propriam consonantiam, aut dissonantiam cum natura rationali ut tali. Hinc advertens ad utramque bonitatem, aut malitiam laudabilius, aut vituperabilius operatur, quam is, qui advertit solum ad unam. Izquierdo *n. 19.*
Vide *n. 388.*

